

ב"ה

פרשת יתרו

זכור את יום השבת לקדשו

שמות כ, ז.

כבוד שבת או עונג שבת מה קודם

התחלת הלכות שבת בשולחן ערוך של אדמו"ר הזקן היא: "שני דברים נתפרשו בשבת על ידי הנביאים, והם כבוד ועונג, שנאמר¹ וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד, ועיקרן מן התורה... ויש אומרים... (ש)הכבוד... והעונג בשבת הן מדברי סופרים".

והיסוד להלכה זו - כפי שצויין במראי-מקומות שעל הגליון - בדברי הרמב"ם בפרק ל' מהלכות שבת בתחלתו, וזה לשונו: "ארבעה דברים נאמרו בשבת, שנים מן התורה, ושנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים. שבתורה, זכור ושמור, ושנתפרשו על ידי הנביאים, כבוד ועונג, שנאמר וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד".

ועל פי הידוע גודל הדיוק בדברי הרמב"ם ובשולחן ערוך אדמו"ר הזקן - צריך להבין:

כיון שבפסוק נאמר "וקראת לשבת עונג לקדוש ה' מכובד", עונג תחילה ואחר כך כבוד - למה שינה הרמב"ם וכן אדמו"ר הזקן לכתוב "כבוד ועונג", כבוד תחילה ואחר כך עונג?

ויש לומר הביאור בזה - בפשטות: זמן כבוד שבת מתחיל לפני הזמן דעונג שבת, כי, כבוד שבת מתחיל כבר בערב שבת, כמבואר ברמב"ם ושולחן ערוך אדמו"ר הזקן כמה ענינים של כבוד שבת שזמנם בערב שבת², מה שאין כן עונג שבת אפשר לקיימו רק בשבת עצמו.

¹ ישעי' נח, יג.

² ראה - לדוגמא - רמב"ם שם ה"ד-ו. שו"ע אדה"ז סרמ"ט ס"ה. סר"נ ס"ד.

וכיון שדברי הרמב"ם ואדמו"ר הזקן הם דינים בנוגע למעשה בפועל, לכן, נאמרו הדברים על הסדר כפי שבאים במעשה בפועל: לכל לראש ענין הכבוד, שמתחיל כבר בערב שבת, ואחר כך ענין העונג שהוא בשבת עצמו (אף על פי שבכתוב נאמר תחילה "וקראת לשבת עונג" ואחר כך "לקדוש ה' מכובד" - כיון שהעיקר הוא "וקראת לשבת עונג", וזהו גם הטעם על "לקדוש ה' מכובד").

והנה, אף על פי שיסוד דברי אדמו"ר הזקן בשולחן ערוך הוא בדברי הרמב"ם, מכל מקום, ישנם כמה שינויים שאדמו"ר הזקן משנה מדברי הרמב"ם, שזה גופא הוא ענין של הלכה והוראה, חלק מהשולחן ערוך.

ומהשינויים העיקריים: הרמב"ם כותב "ארבעה דברים נאמרו בשבת . . . זכור ושמור . . . כבוד ועונג", ואילו אדמו"ר הזקן כותב רק "שני דברים . . . כבוד ועונג".

ויש לומר הביאור בזה - על כל פנים בדרך אפשר: דברי הרמב"ם הנזכרים לעיל הם בפרק האחרון של הלכות שבת, והם בדוגמת "סך-הכל", היינו, שלאחרי שנתבאר בארוכה כל פרטי הלכות שבת, כל ל"ט המלאכות ("אבות מלאכות ארבעים חסר אחת"³) וכו', אזי בא ה"סך-הכל" מכללות ענין השבת, ולכן חשיב כל ה"ארבעה דברים (ש)נאמרו בשבת", ומקדים תחילה "שנים מן התורה . . . זכור ושמור", ואחר כך "שנים מדברי סופרים והן מפורשין על ידי הנביאים . . . כבוד ועונג".

מה שאין כן דברי אדמו"ר הזקן הנזכרים לעיל הם בהתחלת הלכות שבת, ומתחיל על הסדר, שמבאר תחילה את עניני השבת השייכים גם לערב שבת (ועד לדינים ששייכים כבר שלושה ימים קודם השבת, כמו דין המפליג בספינה שנתבאר בסימנים הראשונים⁴),

ולכן כותב רק "שני דברים נתפרשו בשבת . . . כבוד ועונג", ששניהם שייכים גם לערב שבת - לא מִפְּעֵי כבוד שבת שזמנו מתחיל בערב שבת (שלכן מקדימו לעונג, היפך סדר הכתוב, כנזכר לעיל), אלא גם עונג שבת שזמנו בשבת עצמו, הרי כדי לענג את השבת דרושה ההכנה בערב שבת⁵, ועד כדי כך, שהענין דעונג שבת נוגע (לא רק ליום ששי, אלא) גם ליום רביעי... שנקרא בגמרא⁶ "מעלי יומא קמי שבתא" - כמו בדין המפליג בספינה, ש"אין⁷ מפליגים בספינה בפחות משלשה ימים קודם השבת . . . משום עונג שבת" ("כדי שתתישב דעתו עליו

---

³ שבת עג, א (במשנה).

⁴ ס' רמח.

⁵ ראה שו"ע אדה"ז סר"נ בקו"א (ב).

⁶ פסחים קו, סע"א.

⁷ שו"ע או"ח סרמ"ח ס"ב. שו"ע אדה"ז שם ס"א.

קודם השבת"⁸), "לפי שכל המפליגים . . יש להם בכל שלשה ימים הראשונים צער ובלבול וכו' ואם יפליג פחות משלשה ימים קודם השבת לא יהיה לו עונג בשבת".

קטע משיחת כ"ד טבת, רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"ב חוברת ע' 4.

---

⁸ רמב"ם הל' שבת פ"ל הי"ג.